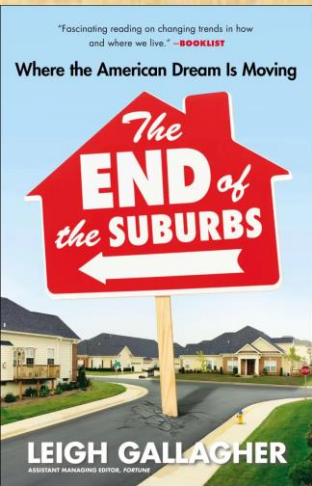




A lakóhelyi szuburbanizáció fenntarthatósági kérdései

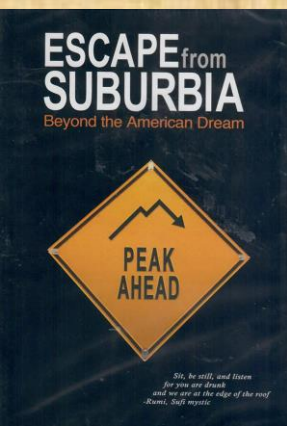
Schuchmann Júlia, PhD.

MRTT XIX. konferenciája

A területi egyenlőtlenségek új formái és az átalakuló területpolitika

Corvinus Egyetem, Budapest

2021. november 4–5.

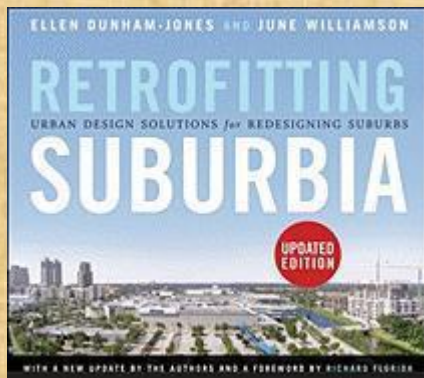
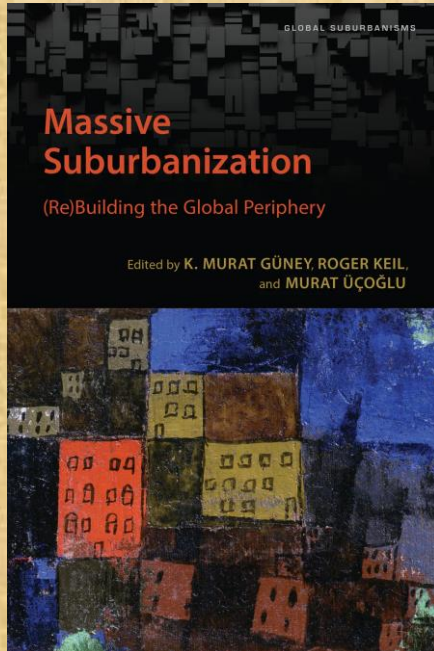
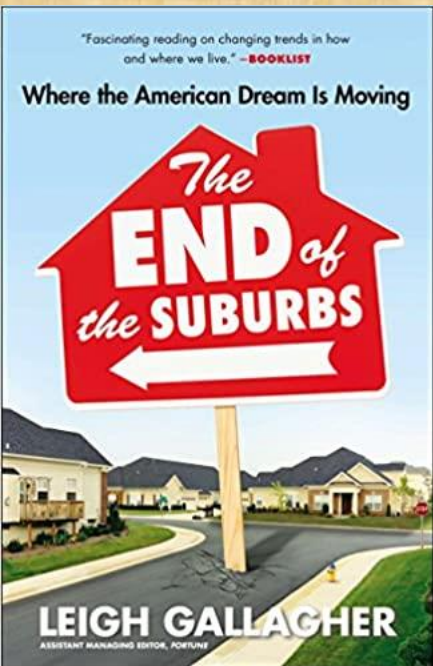


Az előadás témája és fő kérdései:

A lakóhelyi szuburbanizáció vizsgálata a fenntarthatóság szempontjából.

1. Miért szükséges újragondolni a szuburbán fejlődést?
2. Mennyire fenntarthatóak a lakóhelyi szuburbanizáció ma ismert trendjei az egyre fokozódó globális veszélyek (pl. klímaváltozás, gazdasági-társadalmi válságok, globális pandémia) árnyékában?
3. Mi jellemzi fenntarthatóság szempontjából a Budapesti agglomerációban zajló lakóhelyi szuburbán folyamatokat?
4. Hogyan lehetne új fejlődési pályára állítani az elővárosokat, hogy azok növekedése hosszú távon is fenntartható maradjon? Milyen paradigmaváltásra lenne szükség?

1. Miért szükséges újragondolni a szuburbanizációt?



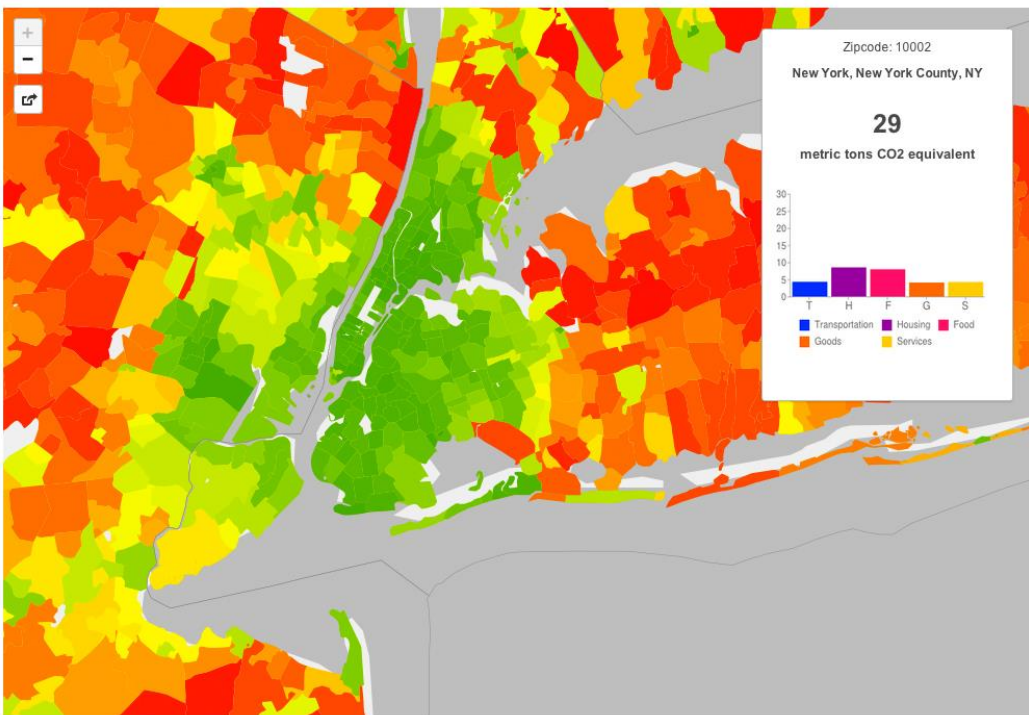
- Mert a demográfiai trendek, főleg a nyugati országokban megváltoztak, nukleáris családok, egyszemélyes háztartások növekedése, elöregedés, egyre kevesebb gyerek születik;
- Mert az energia árak nagyon megrágultak főleg a fosszilis energiahordozók-kőolaj-benzin, miközben az ingázási távolságok világszerte növekedtek-sokak számára gazdaságilag sem vállalható már ez az életforma;
- Mert a szuburbiák egyre kevésbé a jól-lét helyei, sokkal inkább a társadalmi egyenlőtlenségek, sőt a városi szegénység színterei;
- Mert a globális környezeti válság egyre inkább rámutatott a városterjeszkedés ma ismert formájának fenntarthatatlanságára.



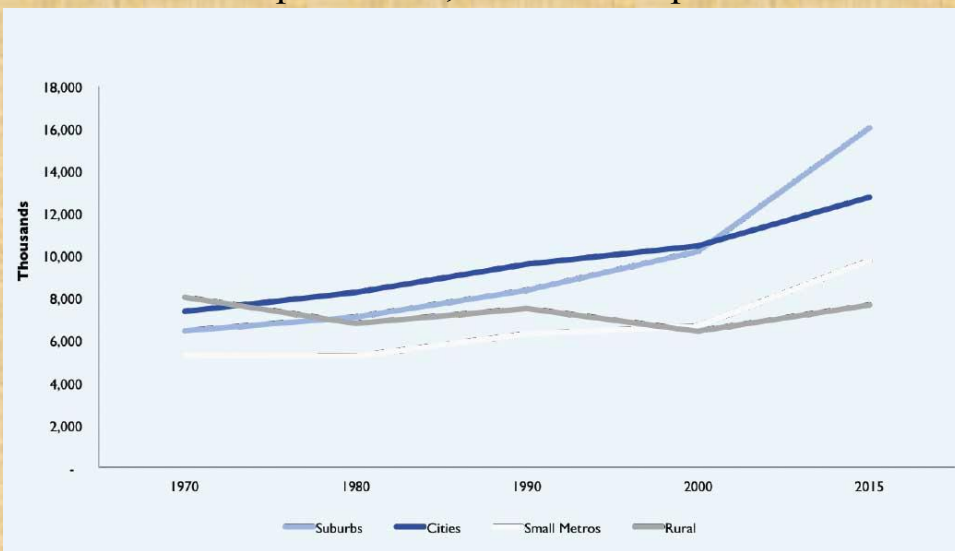
2. Mennyire fenntartható a lakóhelyi szuburbanizáció ?

Avg. Total Household Carbon Footprint by CoolClimate Network
Average annual household carbon footprint by Zip Code Tabulation Area

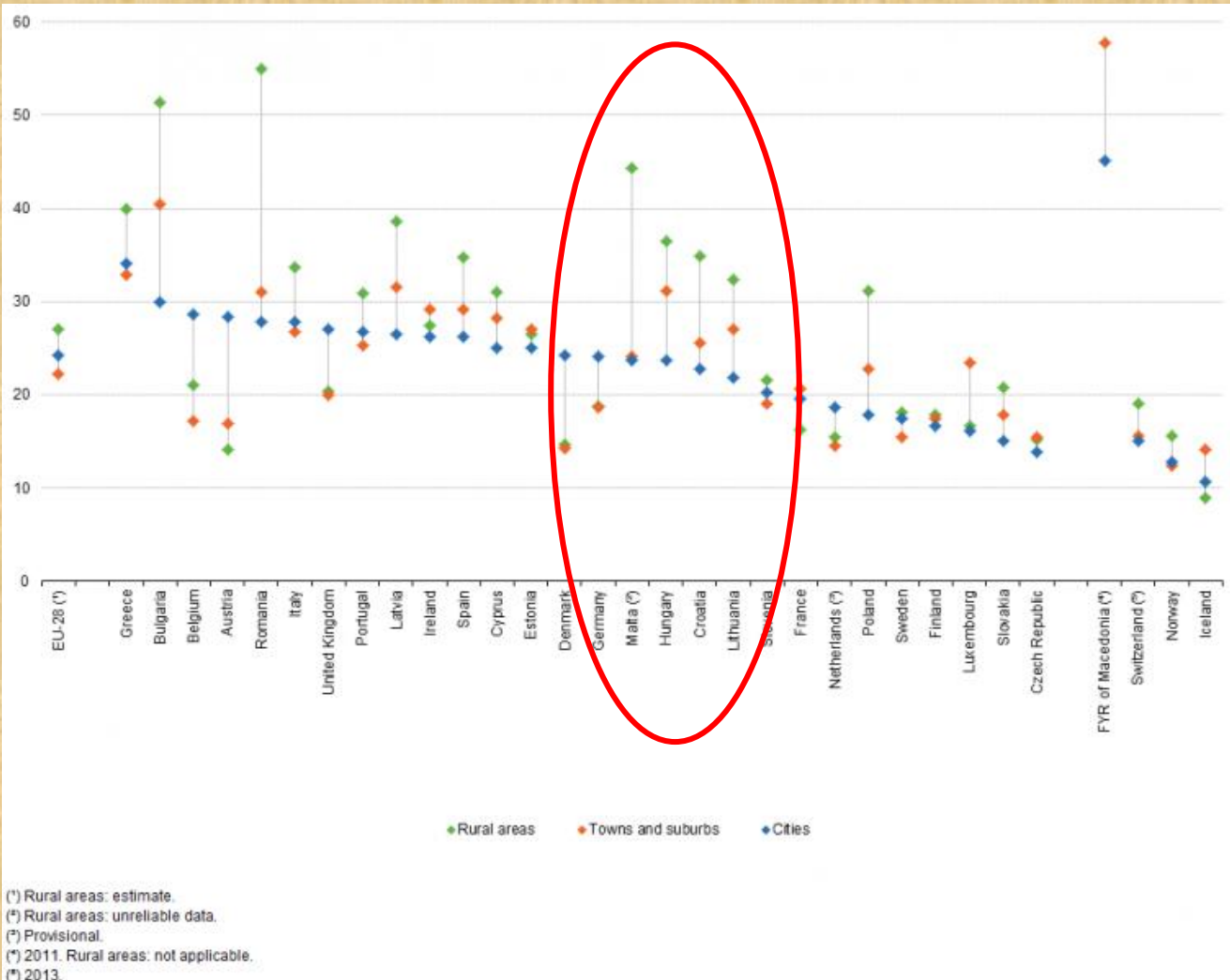
MapBox



- Bár a városok a szárazföldeknek csak 3%-át foglalják el, a globális Co2 kibocsátás 75%-ért felelősek; (egyben a globális GDP 80%-ka is bennük termelődik meg)
- Az Egyesült Államokban a szuburbiák felelősek a Co2 kibocsátás 50%-ért!!
- Egyre több kutatás mutatja ki, konkrét adatokon keresztül is, hogy a szuburbanizáció jelenlegi formájában veszélyezteti a klímaváltozás elleni küzdelmet. Egy 8000 háztartáson végzett osztrák kutatás kimutatta, hogy míg a szuburbán háztartások a nagyvárostérségi átlagnál 8%-kal több Co2 termelnek, addig a vidéki rurális térségekben lévők, csak 4%-kal tesznek hozzá.
- Amerikában a szuburbiákban sokkal erőteljesebben növekedett a városi szegények száma, mint a városközpontokban, a kis- és közepes városokban



Mennyire fenntartható a lakóhelyi szuburbanizáció társadalmi szempontból?

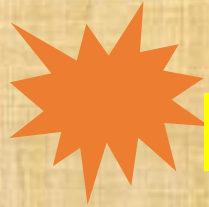


- A szegénységi ráta alakulása az a kisebb városokban és szuburbán településeken, a városokban és a rurális térségekben, 2014 (%)
- A szegénységi szuburbanizáció Európában is jelentős

Fenntartható fejlődés paradigmája

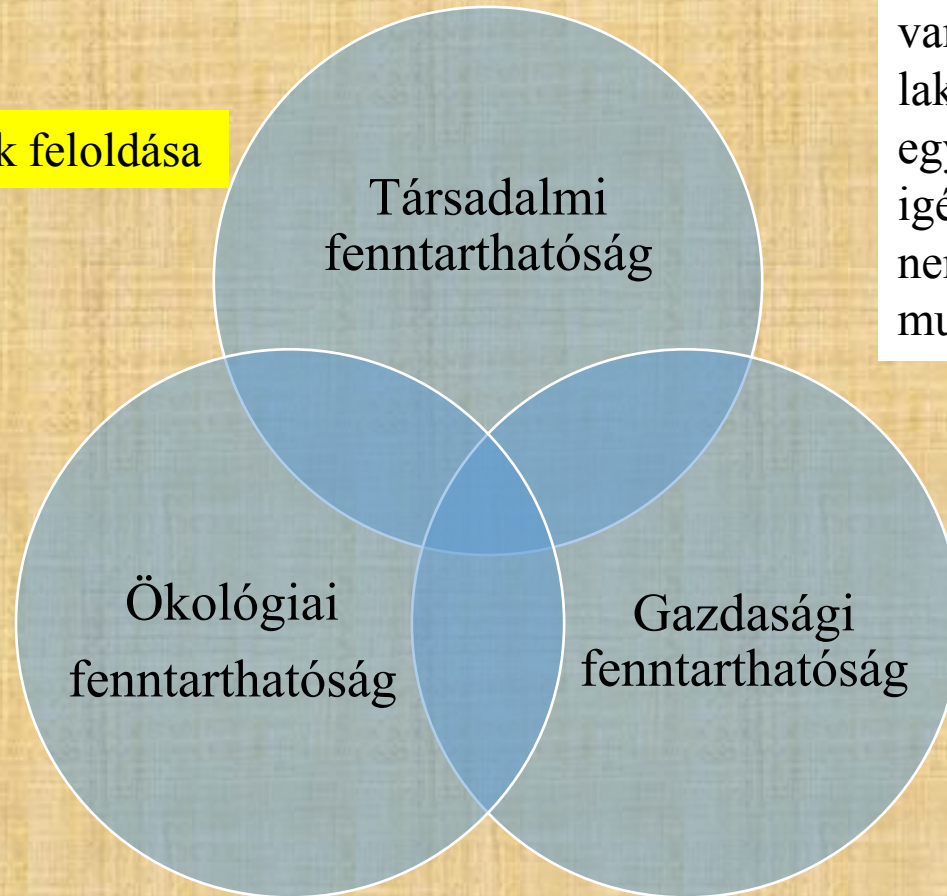
- A fenntartható fejlődés paradigmája (1987) Közös Jövőnk, Brundtland-jelentés kimondja:
- A fenntartható fejlődés egy olyan gazdasági-és társadalmi fejlődés, amely úgy elégíti ki a jelen generációk szükségleteit (az egészséges lakóhelyhez, környezethez, tiszta levegőhöz, ivóvízhez, táplálékhoz) hogy azzal nem veszélyezteti a jövő generációinak hasonló szükségleteit;
- Enyedi György: Fenntartható fejlődés: Mit kell fenntartani? (Magyar Tudomány, 1994/10.szám)=szükségletekből indul ki.

Mit jelent a fenntarthatóság a városok fejlődésében?



Érdekkellentétek feloldása

A várost ellátó
ökoszisztémák nem sérülnek,
a város fejlődése, működése
nem veszélyezteti
ökoszisztémák egészséges
működését ellátó-kapacitásán
nem „lő túl”



Olyan város, amelyben
mindenkinek azonos esélyei
vannak az emberhez méltó
lakhatásra, közszolgáltatások és
egyéb szolgáltatások
igénybevételére, egészségre
nem ártalmas lakókörnyezetre,
munkára (megélhetésre)

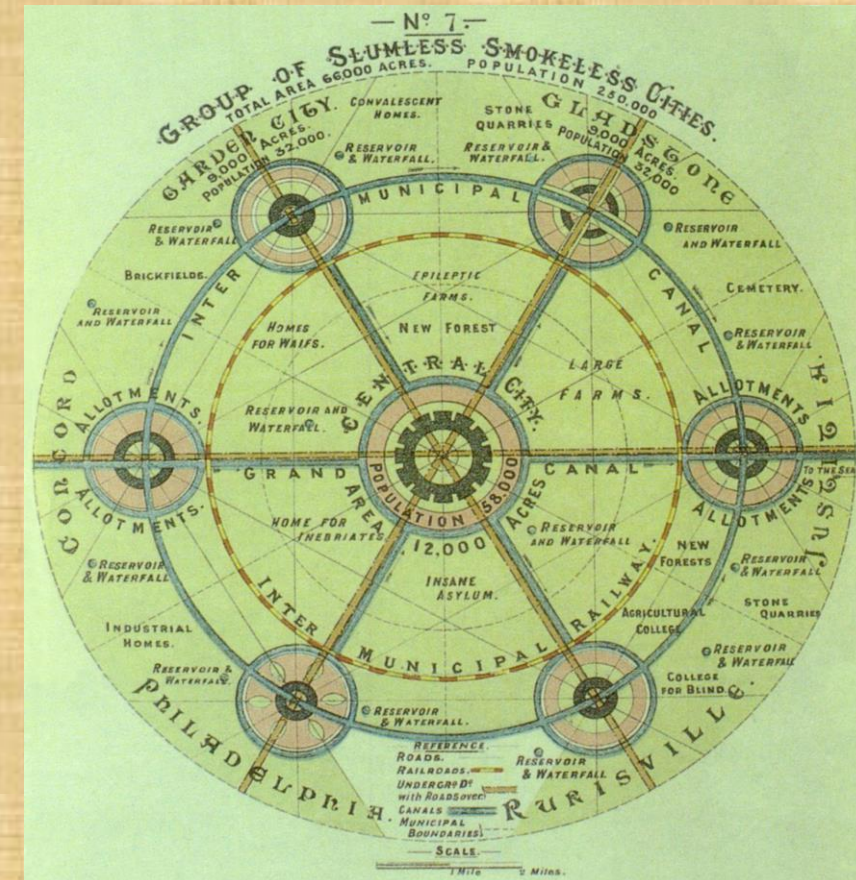
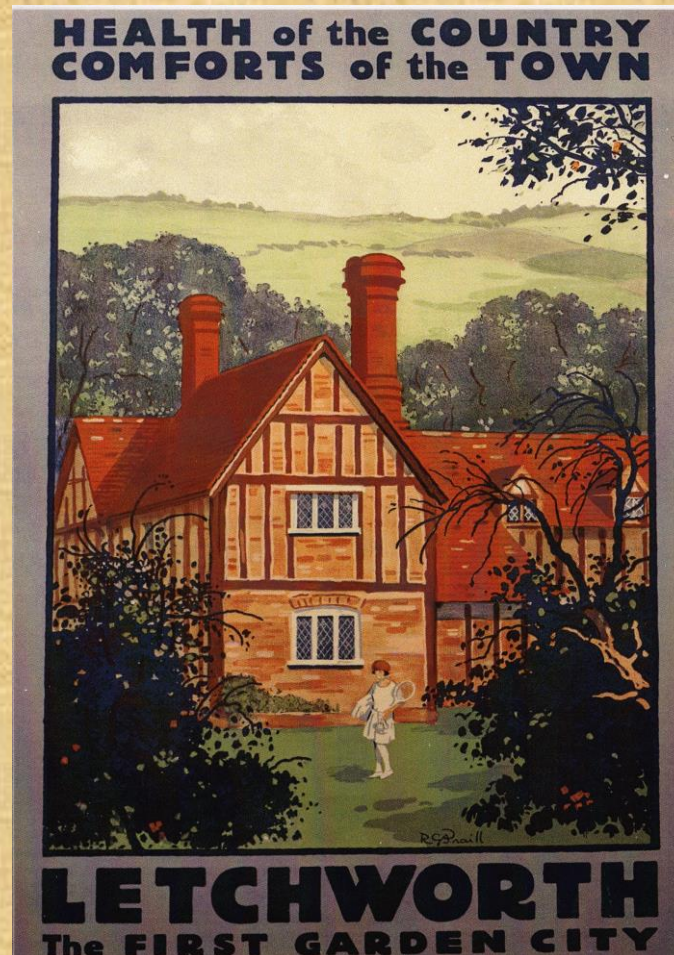
A város a rendelkezésére
álló erőforrásokkal
hatékonyan és nem
pazarlóan bánt, miközben
a városi lakosság jól-létét is
biztosítja.

A városfejlődés fenntarthatósági problémáira a megoldást régóta keresik. Történelmi előzmények

Ebenezer Howard:kertváros modellje, válasz az ipari forradalom túlszűfolt, egészségtelen városára:
Garden Cities of Tomorrow



Letchworth, 1903



Történelmi előzmények

Frank Lloyd Wright (amerikai építész, 1867-1957), a szerves építészet megalkotója, a Guggenheim múzeum tervezője) : „Broad-acre city” előváros-fejlesztési koncepció megalkotója

1932, „Disappearing city”

A modern város kritikája: Wright kimondja, hogy a modern város nem nyújt minden lakójának egyenlő egészséges

Funkcionális egységeket hozott létre, amelyekben

koncepció a társadalmi igazságosság,

vagyis, hogy minden lakónak egyenlő jogai vannak

A városi szolgáltatások igénybevételéhez, a lakhatáshoz



Jane Jacobs: The death and life of Great American cities (1961)



- Új urbanizmus egyik megalkotója;
- Bírálta az 1950-es évek amerikai városfejlődési folyamatait, a belvárosok lepusztulását, elnéptelenedését;
- A funkcionális építészet helyett a valós társadalmi igényekre alapozott városépítészeti megoldások
- A kontrollálatlan városterjeszkedés helyett élhető és vegyes funkciójú és vegyes társadalmú városrészek és városközpontok létrehozását javasolja;
- A várostervezést a városban lakók igényei szerint kell alakítani=>sétáló utcák stb.

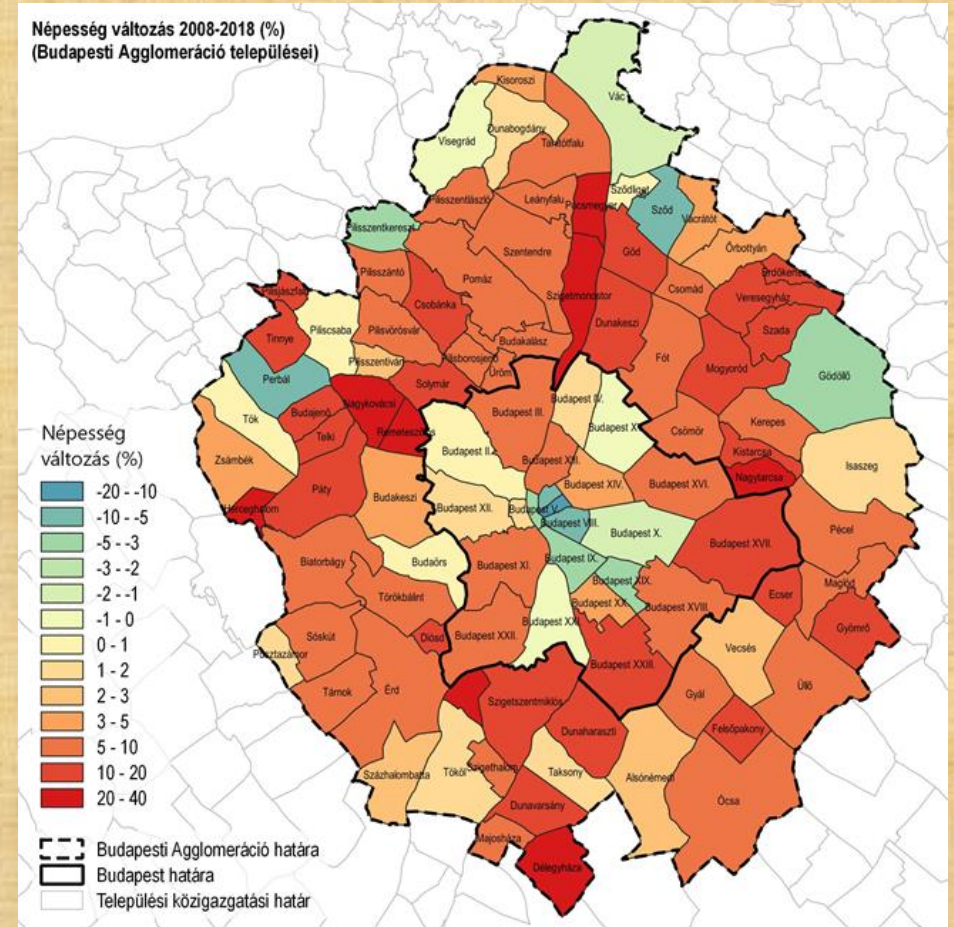
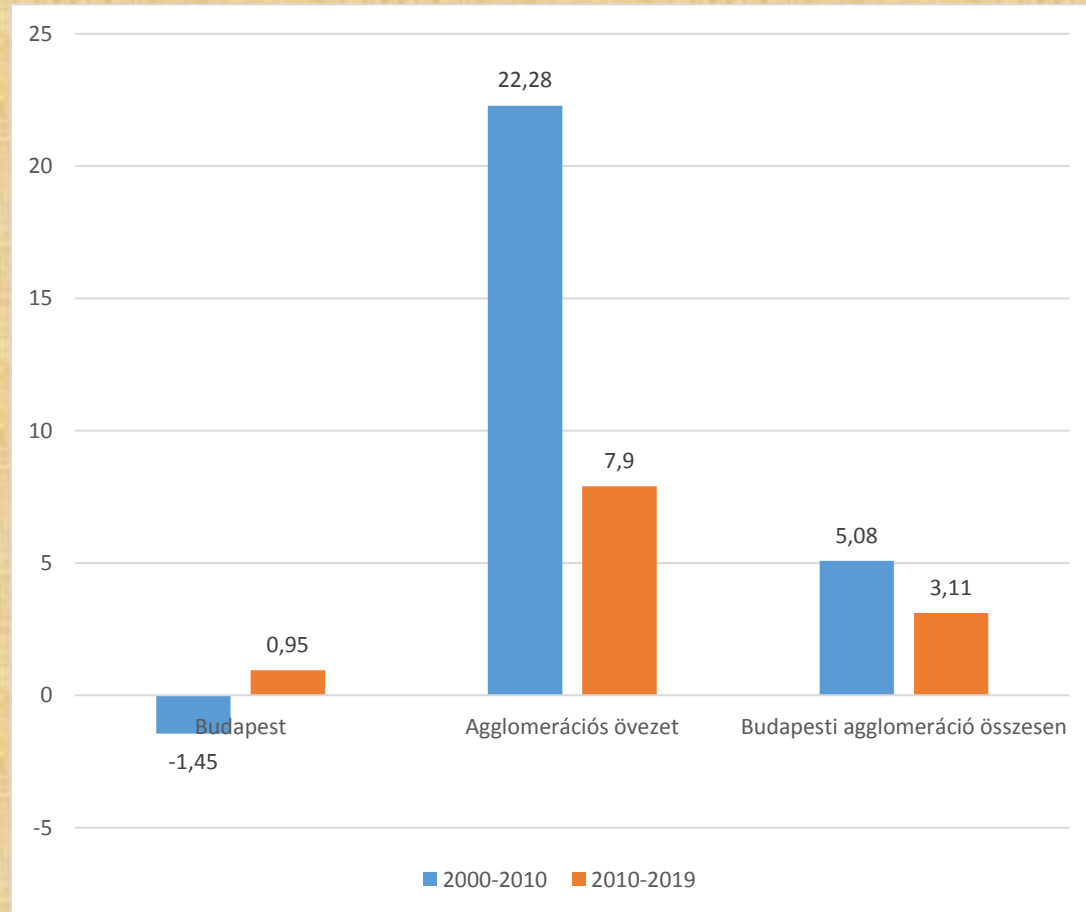
Jan Gehl: Élhető városa

- Holland építész,
- Emberléptékű város koncepciójának megalkotója.
- Gyalogosbarát város megálmodója.

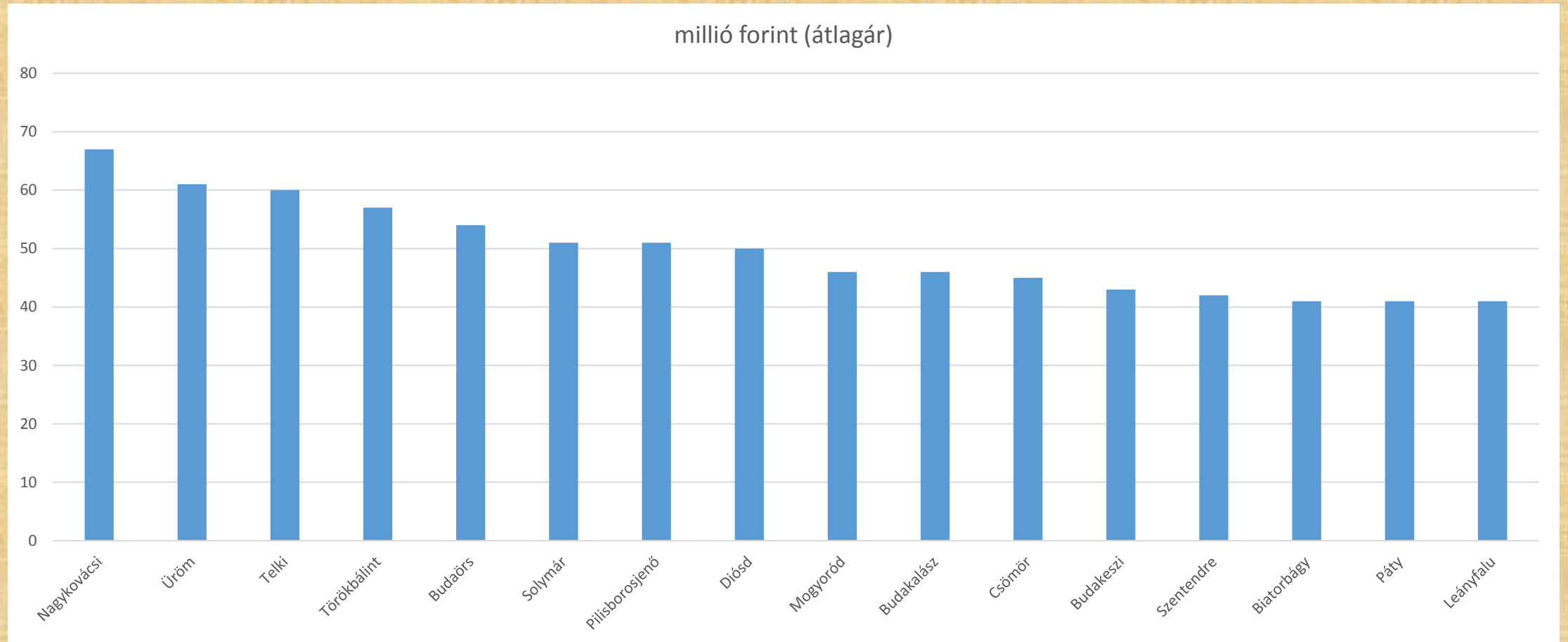


3. Mi jellemzi fenntarthatóság szempontjából a Budapesti agglomerációban zajló lakóhelyi szuburbán folyamatokat?

Népességszám változás: 1980-as évektől máig a Budapesti agglomeráció népessége megduplázódott, miközben Budapest népessége kismértékben csökkent, stagnált. 2021: 880 000 ezer fő



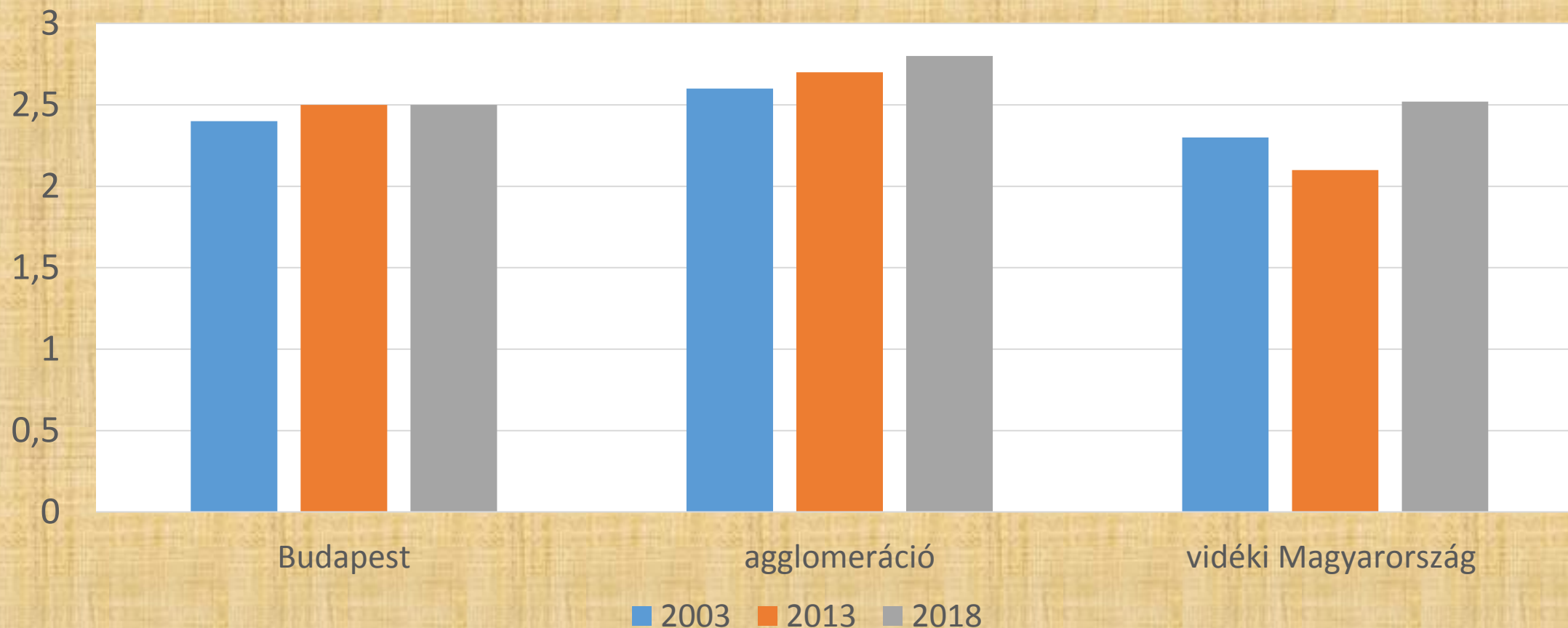
Covid-19 hatása: A legdrágább települések a budapesti agglomeráció lakáspiacán - 2020 (átlagár, millió forint, 2020-as adásvétel)



Miért nem fenntartható a jelenlegi szuburbán növekedés a Budapesti agglomerációban?

- Egyrészt, mert területpazarló, fogytán az extenzív fejlesztésre (új beépítésre) felhasználható (nem védett) területek;
- Másrészt, mert a kertvárosias életforma drága, úgy az egyéneknek (ingázás költségei,telekvásárlás költségei) mint az önkormányzatoknak (lakossági infrastruktúra fejlesztés), összességében az államnak is, mert olyan új fejlesztési igényeket (elővárosi közlekedés) generál;
- Harmadrészt, mert megfelelő szabályozás és ösztönző rendszer hiányában jelen van az szegénységi szuburbanizáció (külterületek, zártkertek=>falusi CSOK, CSOK dinamizálta ezt a folyamatot lényegében bárhol lehet építkezni, akkor is ha ennek nincsenek meg az infrastrukturális és környezeti feltételei, pl csatorna, út, szemétszállítás)

Az egy főre eső ökológiai lábnyom (gha/fő) Budapesten, az agglomerációjában és a vidéki Magyarországon

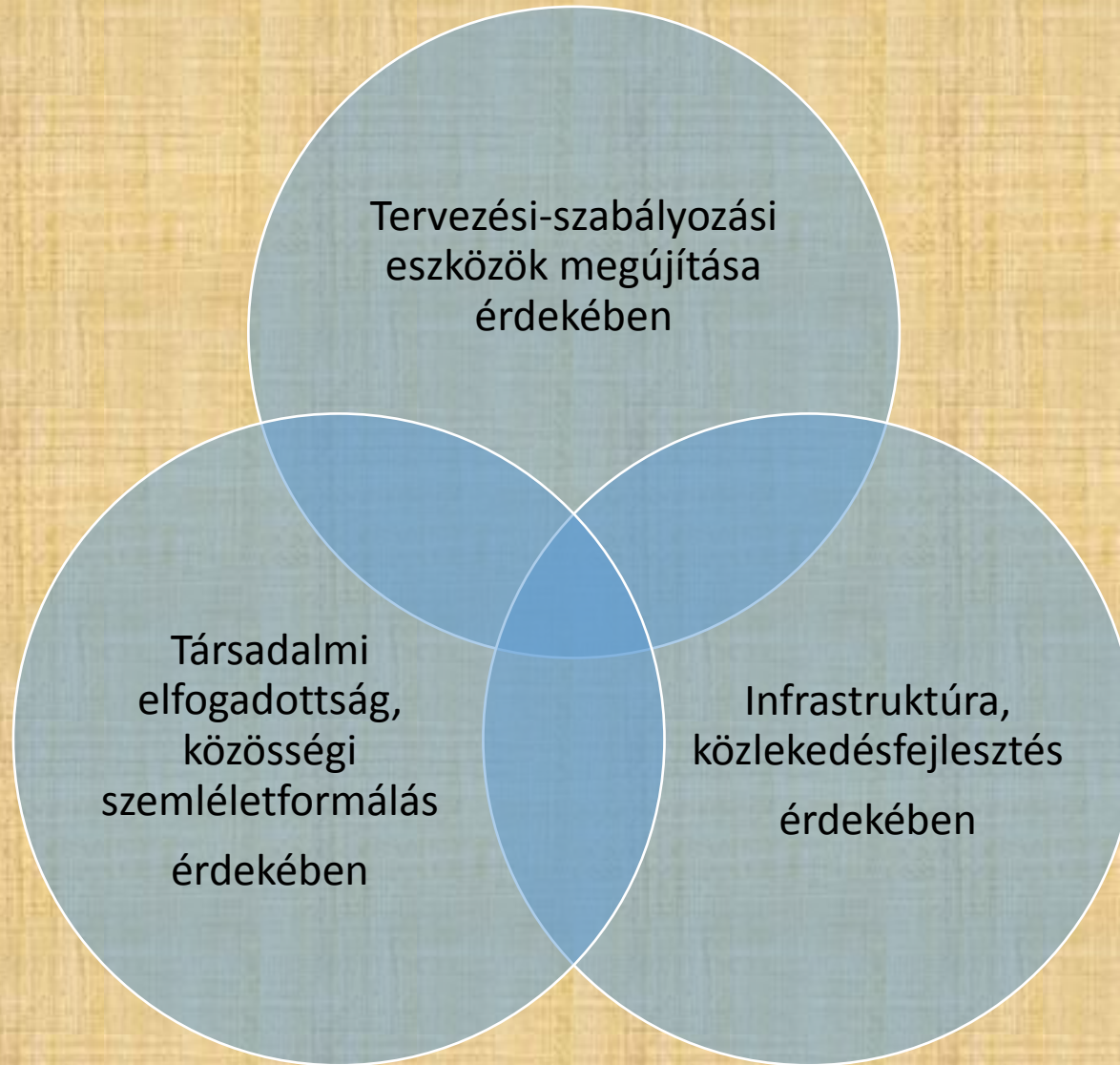


Forrás: Az urbanizáció környezeti kihívásai Kovács Zoltán előadása, elérhető :
https://www.youtube.com/watch?v=VNU2TZIqIRw&ab_channel=KatonaJ%C3%B3zsefK%C3%B6nyvt%C3%A1r

4.Hogyan lehetne új fejlődési pályára állítani az elővárosokat, hogy azok növekedése hosszú távon is fenntartható maradjon? Milyen paradigmaváltásra lenne szükség?

Komplex megoldások szükségesek...

Lokálisabb életforma, a helyi erőforrásokkal való hatékonyabb gazdálkodás
Pl. helyben igénybe venni a szolgáltatásokat, nem bejárni mindenért a városközpontba

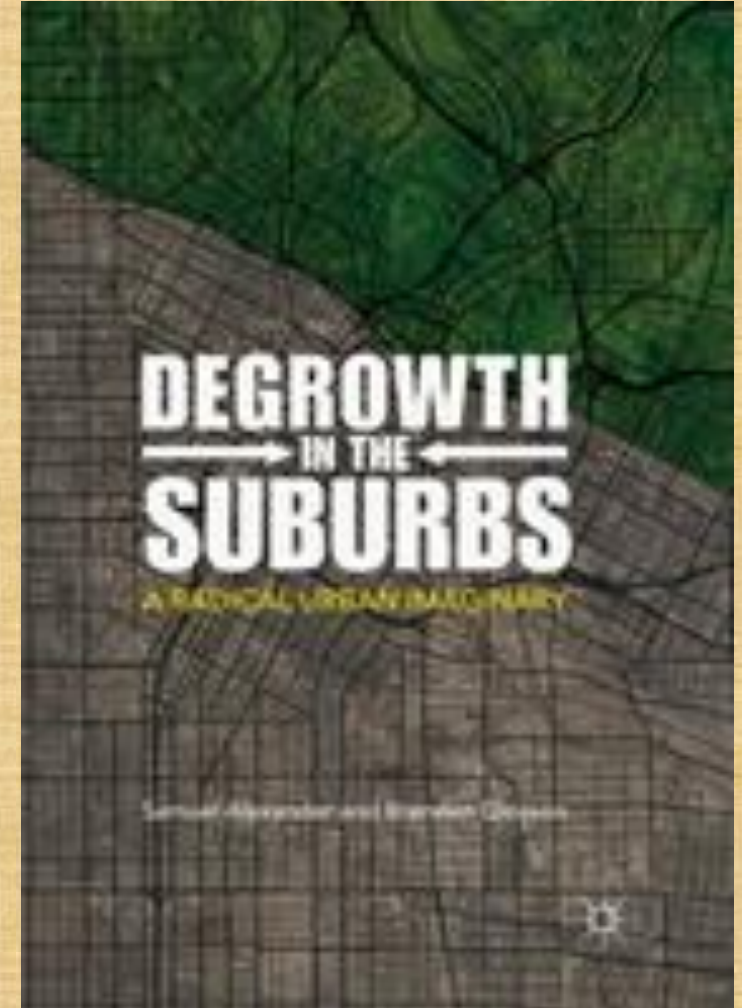


- BATRT: Csak olyan területeket szabad kijelölni új lakóingatlan fejlesztésre, amelyek közösségi közlekedéssel, lakossági infrastruktúrával, műszaki és humán infrastruktúrával ellátott (vagy az ellátás társadalmilag elfogadható költségszinten megoldható (jelenleg ez nem opció)
- A város és környéke együtt tervezése, fejlesztése, városrégióban való gondolkodás
- Központok, alközpontok kijelölése, fejlesztése

Elővárosi kötőtpályás fejlesztések előtérbe helyezése
Takarékos víz gazdálkodás
Hulladék gazdálkodás

A nem növekvő szuburbiák, mint új előváros fejlődési modell?

- A szuburbiák az erőforrások igazságtalan elosztásának egyik legnagyobb megtestesítői (társadalmi rétegenként eltérő az igazságtalanság)
- A szerzők szerint a szuburbiáknak a túlfogyasztás helyéből a helyben való (érték)termelés helyeivé kellene válniuk
- A jövő a poszt karbon szuburbiáké?



Összegző megállapítások

1. A mai globális urbanizációs és közte a szuburbanizációs folyamatok kedvezőtlen társadalmi-gazdasági és főképpen környezeti hatásai már régóta ismertek, de a jelenleg egyre fenyegetőbbé váló globális krízisek (klímaváltozás, pandémiák, gazdasági válságok) sürgetik a problémák kezelését és megoldását;
2. A lakóhelyi szuburbanizáció ma ismert formájában nem fenntartható, hiszen rendkívül pazarlóan bánik az erőforrásokkal, feléli azokat;
3. A megoldás komplex, hasonlóan a fenntartható fejlődés három pilléréhez, a szuburbanizáció esetében is egyszerre kell kezelni a társadalmi, a gazdasági és az intézményi-szabályozási és a környezeti kérdéseket, úgy hogy az érdekek ne sérüljenek.



- Köszönöm a figyelmet!